

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 13492

Tarih : 13.08.2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

Sümeyye BOZ

Muş Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 29-8-2025	Esas No: 2/3259

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
13 Ağustos 2025
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
13 Ağustos 2025
No: 1681884

GENEL GEREKÇE

Türkiye’de kadınlar her gün özel ve kamusal alanda sistematik erkek şiddetine maruz kalmakta, bu şiddet sadece bireysel bir suç değil, aynı zamanda ataerkil toplumsal düzenin sürekliliğini sağlayan yapısal bir baskı aracı olarak işlemektedir. Fiziksel, cinsel, psikolojik, dijital ve ekonomik biçimlerde ortaya çıkan bu şiddet biçimleri, kadınların yaşam hakkını, beden dokunulmazlığını, onurunu ve özgürlüğünü ihlal etmekte; kadınları korku, güvensizlik ve kırılganlıkla kuşatılmış bir yaşam alanına mahkûm etmektedir. Şiddet döngüsü içinde yıllarca hayatta kalmaya çalışan birçok kadın, kolluk güçlerine başvurduğunda korunamamakta, koruma tedbirleri uygulanmamakta veya yetersiz kalmaktadır. Sosyal hizmet sisteminin, baroların, yargı organlarının ve kolluğun bütünlüklü bir biçimde çalışmaması, kadınları hayatta kalabilmek için kendi öz savunmasını geliştirmeye zorlamaktadır. Ancak bu durumda dahi kadınlar, yargı sistemi tarafından fail gibi yargılanmakta, “kasten adam öldürme” gibi suçlarla ağır cezalara mahkûm edilmektedir. Kadınların içinde buldukları çaresizlik, süreğen tehdit, fiziksel eşitsizlik ve devletin koruma yükümlülüğünü yerine getirmemiş olması, meşru savunma kapsamında değerlendirilmemektedir.

Türk Ceza Kanunu’nda meşru savunma tanımı (TCK m.25), yalnızca “ani ve haksız saldırıya” karşı, “orantılı ve derhal verilen tepkileri” kapsamakta; süreğen şiddet mağduru kadınların içinde bulunduğu yapısal tehdit durumunu, geçmişe dönük şiddet öyküsünü, psikolojik örselenme süreçlerini ve devletin koruma mekanizmalarındaki yetersizliği göz ardı etmektedir. Böylece kadınların öz savunma hakkı fiilen ortadan kaldırılmakta, ceza adalet sistemi erkek şiddetini cezasızlıkla ödüllendirirken, hayatta kalmak için öz savunma geliştiren kadını cezalandırmaktadır. Bu teklif, “örselenmiş kadın sendromu” nun ceza hukukunda tanınmasını ve bu kapsamda öz savunma hakkının yeniden yorumlanmasını amaçlamaktadır. “Örselenmiş kadın sendromu”, ilk kez ABD’de psikolog Lenore Walker tarafından tanımlanmış, süreğen aile içi şiddete maruz kalan kadınların travma sonrası gelişen bilişsel ve davranışsal tepkilerini ifade eden klinik bir durumdur. Bu sendrom, kadının saldırıya uğramasa dahi kendini sürekli tehdit altında hissetmesi, şiddeti önleyemeyeceğine inanması ve hayatta kalmak için son çare olarak faile karşı savunma geliştirmesiyle karakterizedir. Dünya da hem psikoloji hem de adli tıp literatüründe kabul gören bu tanım, pek çok ülkede ceza hukuku yorumuna dâhil edilmiştir.

Nitekim Türkiye’de Nevin Yıldırım, Çilem Doğan gibi vakalarda kadınların öz savunma kapsamında değerlendirilmesi gerekirken, yıllarca süren şiddet geçmişleri, koruma başvuruları, tehditlerin sürekliliği göz ardı edilmiş; kadınlar ağır cezalara çarptırılmıştır. Bu durum, yalnızca kadınların adalet arayışını değil, hukuk sistemine olan güvenini de zedelemektedir.

Anayasa'nın 10. maddesi gereğince devlet, kadınlar ve erkekler arasında fiili eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. 17. maddesi yaşam hakkını güvence altına alırken, 36. madde adil yargılanma hakkını güvence altına alır. Ancak fiiliyatta bu hakların kadınlar için işletilmediği görülmektedir. 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasındaki ihmaller, kadına yönelik şiddet karşısında etkin korunma yükümlülüğünün yerine getirilmediğini göstermektedir.

Uluslararası hukuk da bu konuda devlete açık yükümlülükler getirmektedir. Türkiye'nin taraf olduğu CEDAW (Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) ve CEDAW Komitesi'nin 19 No'lu Genel Tavsiye Kararı, kadına yönelik şiddeti ayrımcılık biçimi olarak tanımlamış, kadınların şiddetten korunmasını ve adil yargılanmasını taraf devletlerin görevi olarak belirlemiştir. CEDAW sadece yasa önünde eşitliği değil, fiili eşitliğin sağlanmasını da zorunlu kılmakta; kadına yönelik şiddeti önleyemeyen, öz savunmaya başvuran kadını cezalandıran bir ceza hukukunu ayrımcı olarak tanımlamaktadır. Aynı şekilde, Birleşmiş Milletler'in 1993 tarihli Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi, özel alandaki şiddetin de devletin sorumluluk alanına girdiğini açıkça vurgulamaktadır. Devletin yalnızca şiddeti önlemek değil, şiddetin sonucu olarak ortaya çıkan öz savunma eylemlerine karşı kadınları yeniden cezalandırmaması da bu sorumluluğun bir parçasıdır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. (yaşam hakkı), 3. (işkence yasağı) ve 6. (adil yargılanma hakkı) maddeleri de bu yükümlülüğün hukuki temelini oluşturur. Sözleşme'nin 2. maddesi, "yaşam hakkını" güvence altına almakta; devletin yalnızca bireyler tarafından yapılan yaşam hakkı ihlallerini cezalandırmakla değil, aynı zamanda bu tür ihlalleri önlemek için gerekli önleyici tedbirleri almakla yükümlü olduğunu belirtmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Opuz/Türkiye (2009) kararında, devletin kadına yönelik şiddeti önlemekteki sistematik yetersizliğini yaşam hakkı ihlali olarak değerlendirmiştir. Bu karar, Türkiye açısından bağlayıcı nitelikte olup, kadınların yaşam hakkının yalnızca bireylerce değil, devletin etkisizliği sonucu da ihlal edilebileceğini ortaya koymuştur.

3. madde, "işkence ve insanlık dışı veya onur kırıcı muamele yasağını" düzenlemekte olup, devletin kadına yönelik şiddet karşısında etkili koruma sağlamaması durumunda bu hakkın da ihlal edileceğini hükme bağlamaktadır. Kadına yönelik fiziksel ya da psikolojik şiddet, yalnızca özel alandaki bir saldırı değil, aynı zamanda devletin yeterli önlem almaması halinde kamu gücünün dolaylı bir ihlali haline gelir. AİHM, devletin mağduru korumaya yönelik etkili ve önleyici tedbirleri almaması durumunda, 3. maddeyi ihlal ettiğine hükmetmektedir.

6. madde ise “adil yargılanma hakkını” garanti altına almaktadır. Bu madde kapsamında, kadınların özsavunma durumlarında fail gibi yargılanması; geçmiş şiddet öykülerinin, koruma taleplerinin ve psikolojik örselenme hallerinin delil olarak dikkate alınmaması; tarafsız ve cinsiyet eşitliğine duyarlı bir yargı pratiği geliştirilmemesi adil yargılanma hakkının ihlalidir. AİHM içtihatlarında, yalnızca biçimsel değil, fiili olarak adalete erişimin sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, devletin kadına yönelik şiddeti önlememesi veya etkili soruşturma yürütmemesi halinde yaşam hakkını ihlal ettiğine hükmetmektedir. Aynı zamanda, kadınların yargı süreçlerinde adil yargılanma haklarının toplumsal cinsiyet farklarını yok sayan bir yaklaşımla ihlal edilmesi, ikincil mağduriyet olarak değerlendirilmekte; devletin pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediği anlamına gelmektedir

Tüm bu nedenlerle, kadınların özsavunma hakkını tanımayan ve erkeğin şiddetini cezasız bırakan mevcut sistemin değiştirilmesi bir hukuk devleti ve toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesi açısından zorunluluktur. Ceza adalet sistemi, “tarafsız” ve “cinsiyetsiz” olduğu iddiasının aksine erkek egemen kodlarla işlemektedir. Feminist hukuk perspektifi, bu sistemin fail merkezli işleyişini ifşa eder; adaletin ancak mağduru deneyimini ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini merkezine alan bir yaklaşımla sağlanabileceğini savunur. Bu teklif de kadınların yaşadığı yapısal şiddeti hukuk önünde görünür kılmak ve eşitlikçi bir adalet sisteminin inşasına katkı sunmak amacı taşımaktadır.

Bu amaçla, Türk Ceza Kanunu’nun 25. maddesine, “süreğen şiddet mağduru kadınların özsavunma eylemleri, failin fiziksel üstünlüğü, tehditlerin devamlılığı, geçmiş şiddet öyküsü ve devletin koruma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumlarında meşru savunma kapsamında değerlendirilir” hükmü eklenecektir. Ceza Muhakemesi Kanunu’na, kadının geçmişe yönelik koruma başvuruları, şikâyet dilekçeleri, sosyal hizmet raporları, tanık beyanları ve psikolojik değerlendirme raporları esaslı delil kabul edilir ibaresi eklenecektir. Hakim, savcı ve adli kolluk görevlilerine yönelik, “toplumsal cinsiyet, şiddet döngüsü ve kadınların adil yargılanma hakkı” konularında zorunlu hizmet içi eğitim düzenlemesi yapılacaktır. Bu düzenlemeler yalnızca ceza hukukunda değil, aynı zamanda sosyal hizmetler, medya, adli psikoloji ve eğitim sisteminde de dönüştürücü bir etkide bulunacaktır. Kadınların sadece şiddete karşı değil, adaletsizliğe karşı da özsavunma hakkının tanınması, hukuk

sisteminin cinsiyet körlüğünün aşılması ve feminist adaletin kurumsallaşması yönünde hayati bir adımdır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 25. maddesi, yalnızca “ani ve haksız bir saldırıya karşı” gelişen tepkileri meşru savunma kapsamında değerlendirerek, süreğen şiddet mağduru kadınların maruz kaldığı yapısal tehdit ortamını, geçmiş şiddet öyküsünü ve faile yönelik uzun vadeli çaresizlik halini görmezden gelmektedir. Bu değişiklik ile, “örselenmiş kadın sendromu” bağlamında özsavunma hakkı tanımlanarak, süreğen erkek şiddetine karşı hayatta kalma refleksiyle gelişen eylemlerin fail merkezli değil, mağdur odaklı bir biçimde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Uluslararası sözleşmeler, özellikle İstanbul Sözleşmesi, CEDAW ve AİHS çerçevesinde Türkiye'nin yükümlülükleri doğrultusunda bu değişiklik gereklidir.

MADDE 2: Ceza yargılamalarında hâkimler, mağdur kadınların yalnızca “olay anı”na ilişkin delillerini dikkate almakta, oysa süreğen şiddet döngüsü mağdurun ruhsal ve fiziksel bütünlüğünü aşamalı biçimde örselemekte, yardım arayışları sıklıkla yanıtız kalmaktadır. Bu nedenle; sosyal hizmet raporları, koruma tedbir başvuruları, kolluk tutanakları, baro raporları, psikolojik tanı belgeleri ve tanık ifadeleri, failin sistematik şiddet uygulayıcısı olduğunun ve mağdurun çaresizlik içinde kaldığının delili olarak görülmelidir. Bu maddeyle, yargılama sürecine toplumsal cinsiyet perspektifi ve travma bilgisi temelli bir yaklaşım getirilmekte, adaletin daha bütüncül şekilde sağlanması hedeflenmektedir.

MADDE 3: Kadına yönelik süreğen şiddet vakalarında adil yargılamanın sağlanabilmesi, yalnızca mevzuat değişikliğiyle değil, yargı mensuplarının toplumsal cinsiyet temelli şiddeti anlayabilecek donanımına sahip olmasıyla mümkündür. Bu doğrultuda Adalet Akademisi bünyesinde hâkim ve savcılara yönelik zorunlu hizmet içi eğitimlerin periyodik olarak uygulanması, şiddet döngüsünü, travma dinamiklerini ve kadınların özsavunma hakkını kavrayan bir yargı kültürünün yerleşmesini sağlayacaktır. Eğitimlerin iki yılda bir güncellenerek tekrarlanması ve değerlendirme süreçlerine dahil edilmesi, bu dönüşümün sürekliliğini teminat altına alır.

Madde 4: Yürütme maddesidir.

Madde5: Yürürlük maddesidir.

**5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU, 5271 SAYILI CEZA MUHAKEMESİ KANUNU
VE 2802 SAYILI HÂKİMLER VE SAVCILAR KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1 – 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 119 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Türkiye Adalet Akademisi, görevdeki ve yeni göreve başlayacak tüm hâkim ve savcılara yönelik olarak, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddetin dinamikleri, süregelen şiddet döngüsü, örselenmiş kadın sendromu ve adil yargılanma hakkı konularında hizmet içi eğitim programları düzenler. Bu eğitim programları en geç iki yılda bir güncellenerek uygulanır. Bu eğitimlere katılım, hâkimlik ve savcılık mesleki gelişim süreçlerinde dikkate alınır.”

MADDE 2 – 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 25 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) Süregelen şiddet mağduru kadınların; failin fiziksel üstünlüğü, geçmişe dayalı sistematik şiddet öyküsü, devletin koruma yükümlülüğünü yerine getirmemiş olması, kolluk ve yargı makamlarının etkisiz müdahalesi ve sürekli tehdit altında olma durumu nedeniyle gerçekleştirdikleri öz savunma eylemleri, meşru savunma kapsamında değerlendirilir.”

MADDE 3 – 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa 206 ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“MADDE 206/A – (1) Süregelen şiddet mağduru kadınların öz savunma iddiası bulunan ceza yargılamalarında; geçmişe dönük koruma talepleri, sosyal hizmet kayıtları, kolluk başvuruları, tanık beyanları, psikolojik ve adli tıbbi değerlendirme raporları ile kadın destek merkezlerinden alınan belgeler esaslı delil olarak kabul edilir. Yargı makamları, mağdurun önceki başvurularına dair kurumların işlem eksikliklerini ve devletin etkili koruma sağlamamış olmasını meşru savunma değerlendirmesinde göz önünde bulundurur.”

MADDE 4 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5 – Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.